

POLITIEK

De parlementsverkiezingen op 10 juni 2007: een ruk naar rechts en communicerende vaten ter linkerszijde?

Johan Malcorps

Op 10 juni werd de Paarse regering afgestraft. De liberalen deden het minder slecht dan verwacht, de socialisten veel slechter dan verwacht. In de perceptie gingen vooral de socialisten onderuit. Want die hadden de bui helemaal niet zien hangen, en reageerden totaal verbijsterd. CD&V won zwaar, zoals verwacht. Lijst Dedecker brak door en ook het Vlaams Belang bleef scoren. Groen! ging vlot over de kiesdrempel, maar bleef onder het niveau van de peilingen. En onder het eigen ambitieniveau. Kunnen we hier spreken van een ruk naar rechts, en vormen de linkse partijen daarbij evident communicerende vaten?

Na de federale parlementsverkiezingen werd in de progressieve media al snel gesproken van een "rechtse aardverschuiving". Naar analogie met de Franse kiesuitslag sprak men van een "ruk naar rechts" en "verlies voor links". Commentator Yves Desmet zag met pijn in het hart hoe Vlaanderen een Berlijnse muur optrok rond zijn fermettes. Vanuit het ACW werd aangedrongen op meer nuancering. De klassieke links-rechts-tegenstelling is uiteraard achterhaald: de polarisatie Sarkozy – Royal kan niet zo maar geprojecteerd worden op België, hoe graag Didier Reynders dit ook zou willen. Het nieuwe denken rond breuklijnen noopt sowieso tot meer nuancering. Toch vallen veel commentatoren en politici in tijden van opwinding terug op de aloude socio-economische links-rechts breuklijn.

Maar zelfs in deze termen is het allicht veiliger om te spreken van een verschuiving naar het centrum. De CD&V kan zeker niet zonder meer in het 'rechtse kamp' geduwd worden. Denk maar aan de Rerum Novarumbeloftes van Yves Leterme. Men kan ook spreken van een revival van een politiek die waarden centraal stelt. En dit hoeft niet persé een monopolie van rechts of juister gesteld, van de 'ethisch conservatieven' te zijn. Links, of de 'ethisch progressieven' lieten hier verstek gaan. De kiezer koos voor zekerheid, veiligheid, geborgenheid. Saaiheid werd het keurmerk van degelijkheid en goed bestuur. Paars had hiertegen met al haar hippe programmapunten en kandidaten geen verhaal.

De vooruitgang en zetelwinst van N-VA en Lijst Dedecker zorgen op de socio-economische as allicht voor een verrechtsing. Het separatistische discours wordt enorm versterkt. Of dit ook gepaard gaat met meer rechtse standpunten op de cultureel-ethische as is bij deze partijen veel minder duidelijk.

Wat het Vlaams Belang betreft kunnen we spreken van een 'overwinningsnederlaag': in 'La Flandre Profonde' rukt het VB verder op. Maar ten opzichte van de Vlaamse verkiezingen gaan ze globaal achteruit. In de steden Antwerpen en Gent gaan ze zelfs achteruit t.o.v. 2003 (resp. -2% en -0,5%). Symbolisch van belang is dat het VB voor het eerst één zetel verliest.

Anderzijds is het duidelijk dat 'Progressief Vlaanderen'¹ de verkiezingen verloren heeft (als we de ACW-stemmen even buiten beschouwing laten). SP.a verliest 9 zetels, Groen! wint er slechts 4. De progressieve partijen verliezen 4,8% en 5 zetels aan (centrum)rechts.

Progressieve Vlaamse zetels in 2003 : 23 (SP.A/Spirit) + 0 (Agalev) = 23

Progressieve Vlaamse zetels in 2007 : 14 (SP.A/Spirit) + 4 (Groen!) = 18

Resultaat : - 5 zetels

Er kwam ook geen doorbraak van klein links. Een Marijnissen-effect waar Jef Sleetx en de PVDA+ stilletjes op rekenden, bleef uit. Klein links boekte slechts een half percent winst in totaal: het verschil van PVDA + (0,85%) en CAP (0,32%) in 2007 en Resist (0,43%) en LSP (0,20 %) in 2003. PVDA en CAP haalden wel opvallende scores in sommige kieskantons.

Het politiek bereik van de gedoodverfde progressieve partijen werd stukken kleiner.

Al Gore verloor de verkiezingen

Ook het klimaatthema dat de progressieven bij uitstek bespeelden ging onderuit. En dat ondanks een grote golf van bewustmaking in het zog van de film van Al Gore, *An Inconvenient Truth*: duizenden mensen gingen naar de film, honderden mensen waren aanwezig op klimaatavonden van Serge DeGheldere, SP.A, Groen!,... Maar dit kon niet beletten dat het milieu en het klimaat de verkiezingen in de feiten verloren hebben. De partijen die na 10 juni aan zet zijn, hebben weinig ambitie rond milieu en klimaat. Uit onderzoek blijkt dat milieu niet hoog scoorde in de rangorde van bezorgdheden van de gemiddelde Vlaming in 2006 (VRIND-indicatoren 2007)². De Al Gore-hype lijkt hier in wezen weinig aan veranderd te hebben. Mensen vinden het thema interessant, belangrijk, maar niet doorslaggevend als het op stemgedrag aankomt. Na 10 juni is het klimaat helemaal geen thema meer. De kernuitstap dreigt nu te worden teruggedraaid. De match staats Hervorming – klimaat werd overtuigend gewonnen door de thuisploeg...

Op zoek naar verklaringen

Tenoren van SP.A droegen al verschillende verklaringen aan voor hun nederlaag: de negatieve afstraling van de PS-schandalen; een te sterk establishment karakter; een te hoog professorgehalte van de voorzitter; te weinig rebels; te veel het vingertje (activering = bestraffen werklozen); slechts enkele excuusarbeiders op de lijst. In deze wirwar van verklaringen is weinig lijn te trekken. Het is wachten op het rapport van de ultieme verkiezingswatcher, Patrick Janssens. Spirit kreeg minder goede plaatsen op de kieslijsten en slaagde er onvoldoende in zich te profileren.

De meest voor de hand liggende verklaring, de sterk op groene thema's gerichte

campagne, kreeg na een eerste opstoot, echter nog weinig aandacht. Het is nochtans duidelijk dat SP.A zo goed als gedwongen was om sterk in te zetten op het behoud van de groene kiezers en zetels die men in 2003 had binnengehaald (bijna 200.000 stemmen en omzeggens alle 9 zetels van Agalev). SP.A-voorzitter Vande Lanotte werd willens nillens gegijzeld door zijn groene kiezers. De winst in 2003 was zo spectaculair, dat behoud of verlies van zelfs maar een deel van deze groene achterban beslissend zou zijn voor winst of verlies in 2007. De SP.A voerde dan ook een campagne die sterk gericht was op groene thema's (milieu, anti-kernenergie, ontwikkelingssamenwerking), maar betaalde hiervoor cash aan haar rechterflank, waar zich een regelrechte leegloop voordeed. Voorzitter Vande Lanotte is dus jammerlijk mislukt in zijn spreidstand tussen groene en centrumkiezers. Hij slaagde er wel in de groei van Groen! af te blokken, maar betaalde daarvoor een zeer hoge prijs. De partij verliest 9 zetels en daarvan gaan er maar vier naar Groen! De rest verschuift naar centrum-rechts.

Maar ook Groen! gaat niet vrijuit. Ook daar was men meer dan gefixeerd op de groene kiezers die moesten teruggehaald worden bij SP.A. Plots werd de socialistische milieuminister Bruno Tobbacq de groene schietschijf, eerder nog dan CD&V' er Kris Peeters die in de laatste rechte lijn van de campagne ongemoeid verstandige groene plannen kon ontvouwen zoals rond fijn stof. De echte inzet van de verkiezingen - normen en waarden - ging ook aan de Groenen voorbij.

SP.A - voorzitter Vande Lanotte was beducht voor het principe van de communicerende vaten ter linkerkant. Hij vreesde dat net als bij de Vlaamse verkiezingen in 2004 een groot deel van de progressieve stemmen die Stevaert in 2003 bij de SP.A binnenhaalde, terug zou vloeien naar Groen! Vera Dua van Groen! deed er alles aan dat dit juist wel zou gebeuren. Door deze fixatie van beide partijen op de communicerende vaten langs links, verloor de SP.A de verkiezingen maar bleef ook Groen! onder de verwachtingen.

Communicerende vaten

Hoog tijd dus om dit principe van de communicerende vaten eens nader onder de loep te nemen. Dat er een uitwisseling is van progressieve kiezers tussen de twee progressieve partijen, is natuurlijk zoveel als een open deur intrappen. In wezen is dat ook een goede zaak : het is goed dat er keuze is ter linkerkant, dat progressieve kiezers tussen verschillende partijen kunnen kiezen, en naargelang van het gevoerde beleid een meer genuanceerde stem kunnen uitbrengen, met hun stem kunnen sturen. In feite is de natuurlijke overloop tussen progressieve partijen juist een kans om stemmen bij te houden in het progressieve kamp, stemmen die anders wellicht verloren gaan, doordat mensen niet stemmen of afdwalen naar het centrum of rechts. Vanuit dit oogpunt zijn de communicerende vaten juist een weldaad. Zeker als daardoor het bereik van de progressieve partijen vergroot, als ze samen, met complementaire strategieën en profielen, meer kiezers bereiken - uitgaande van de vaststelling dat het electoraat van SP.A-Spirit en Groen! overlapt (er is een grote doorsnede), maar in belangrijke mate ook NIET samenvalt.

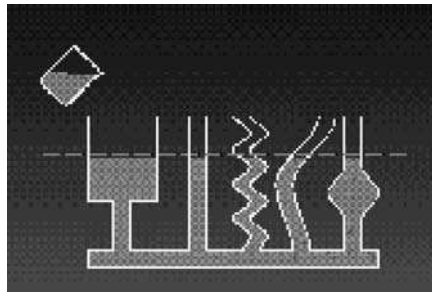
Als SP.A, Groen! of progressief Vlaanderen zich blijven fixeren op enkel de communicerende vaten langs links, kan dit jammerlijke gevolgen hebben en wordt rechts-conservatief Vlaanderen slapend rijk...

De communicerende vaten kunnen echter ook een bedreiging worden voor 'Progressief Vlaanderen' als beide partijen zich hier zodanig op gaan fixeren dat ze enkel elkaar vliegen proberen af te vangen en alleen nog vissen in dezelfde vijver. Dan vergeet men dat de

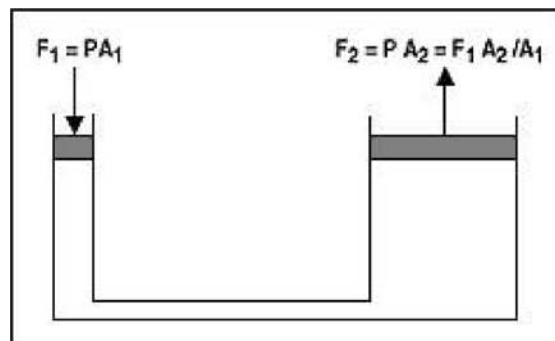
eigen vaten ook en in belangrijke mate in verbinding staan met andere vaten. Links en rechts, links en centrum, zelfs extreem links en extreem rechts kunnen zich soms ook gedragen als communicerende vaten. Als SP.A, Groen! of progressief Vlaanderen zich blijven fixeren op enkel de communicerende vaten langs links, kan dit jammerlijke gevolgen hebben en wordt rechts-conservatief Vlaanderen slapend rijk...

Een woordje fysica

Wat is in feite het principe van communicerende vaten? We citeren uit het handboek fysica: "vaten die onderling zo zijn verbonden dat vloeistoffen van het ene vat naar het andere vat kunnen stromen. De vloeistofniveaus liggen alle op hetzelfde horizontale niveau ..."

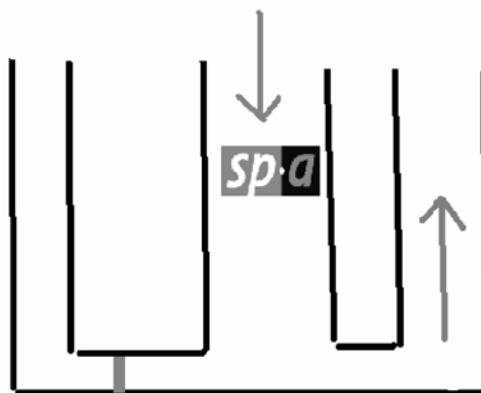

Omgezet naar de politiek zou dit betekenen dat partijen die met elkaar in verbinding staan, uiteindelijk allemaal gelijke stemmenniveaus halen. *Quod non.* In feite heeft men het over de wet van Pascal, volgens ons handboek fysica: "Wanneer we in een gesloten systeem druk uitoefenen of de vloeistof naar beneden duwen, zal ergens anders de vloeistof omhoog komen".

Als twee vaten enkel met elkaar communiceren, wordt de verlaging van het vloeistofpeil in het ene vat volledig gecompenseerd door een verhoging van het vloeistofpeil in het ander vat.

In de recente kiesuitslag verhouden SP.A en Groen! zich dus duidelijk NIET als (zuiver) communicerende vaten. Omdat ze niet opereren in een gesloten systeem, maar in een open systeem waarbij het rode en groene vat ook met tal van andere vaten communiceren. Het systeem lekt aan alle kanten...: In Vlaanderen verliest de SP.A veel meer dan Groen! wint. De natuurlijke overloop van stemmen naar Groen! werd met succes afgeblokt. Maar daardoor ontstond er een leegstroom ter rechterzijde.

Het principe van de communicerende vaten is niet enkel van toepassing op de verhoudingen tussen de progressieve partijen. Alle partijen communiceren met elkaar: het klassieke onderscheid tussen rechts en links is veel minder relevant geworden. De spindoctors van de partijen ontwikkelen steeds meer 'catch all'-strategieën. Links en rechts zijn ook communicerende vaten geworden. De theorie dat rechtse partijen zich met elkaar verhouden als communicerende vaten en idem voor de linkse partijen, kan als het te éézijdig geïnterpreteerd wordt, misleidend worden. Deze these wordt nu weer geponereerd voor de verhouding tussen VLD en LDD. Maar dit verhuult dan weer dat een deel van de stemmen van Dedecker ook van progressieve zijde kunnen komen.

Vergelijking met het buitenland

We kijken nu hoe de communicerende vaten werken ter linkerzijde via een overzicht van progressieve kiesuitslagen de laatste 25 jaar in Duitsland, Nederland en België.

Duitsland

In Duitsland hanteert men het beeld van de communicerende vaten traditioneel vooral voor CDU en FPD. Maar sommigen willen het ook toepassen op extremistische stemmen: kiezers voor extreem links (vroeger: PDS) zijn eerder geneigd om voor extreem rechtse partijen te stemmen (NPD of DVU) dan voor meer gematigde partijen.

Aan de linkerzijde verhuisden stemmen van SPD naar Bündnis 90/Die Grünen tijdens de roodgroene regeringsperiode, m.n. bij de verkiezingen van 2002, toen het verlies aan rode kiezers binnen de roodgroene meerderheid gedeeltelijk gecompenseerd werd door de Groenen. Joschka Fischer viste een groot aantal verloren kiezers van Gerhard Schröder op. Voldoende om de roodgroene meerderheid te redden. Maar de SPD verloor veel meer dan de Groenen wonnen.

Als we de laatste 25 jaar overlopen, blijkt dat er slechts tweemaal echt sprake was van bijna zuiver communicerende vaten aan de Duitse linkerzijde. Dat was in 1983 toen de Groenen voor het eerst over de kiesdrempel en in de Bundestag raakten en in 1990 toen de Groenen in West-Duitsland onder de drempel zakten en al hun zetels in de Bundestag verloren, vooral aan de socialisten. Bij andere verkiezingen was de invloed van andere factoren, de competitie met andere niet-linkse partijen als verklarende factor van groter belang, dan het overvloeien van stemmen tussen linkse partijen.

Zetels in Bundestag	SPD		Grünen		PDS	
1980	218					
1983	193	- 25	27		/	
1987	186	- 7	42	+15	/	
1990	239	+ 53	0 + 8 (Bü90)	- 42 (- 34)	17	+ 17
1994	252	+13	49	+ 49	30	+ 13
1998	298	+ 46	47	- 2	36	+ 6
2002	251	- 47	55	+ 8	2	- 34
2005	222	- 29	51	- 4	54	+ 52

In 1987 wonnen de Groenen veel meer dan de SPD verloor.

1994 was een gouden jaar voor progressief Duitsland: de Groenen kwamen terug in het parlement, maar dit ging NIET ten koste van de socialisten: die wonnen ook zetels bij – ook de PDS ging vooruit in Oost-Duitsland.

In 1998 wint de SPD fors, en blijft het verlies van de Groenen zeer beperkt.

In 2002 verliest de SPD sterk, en wordt dit slechts deels gecompenseerd door de Groenen.

In 2005 verliezen de regeringspartijen SPD en Groenen. Angela Merkel en haar CDU triomferen. De PDS wint meer zetels dan de andere progressieve partijen verliezen.

Nederland

Ook in Nederland blijkt de regel van zuiver communicerende vaten ter linkerzijde eerder uitzondering dan regel te zijn. Als D66 ook als progressieve partij meegenomen wordt, is er wel veel meer interprogressieve communicatie.

Jaar/Partij	PPR	PSP	CPN	Groen Links	PVDA	SP	D66
1981	3 (-)	3 (+2)	3 (+1)		44 (-9)	0	17 (+9)
1982	2 (-1)	3 (-)	3 (-)		47 (+3)	0	6 (-11)
1986	2 (-)	1 (-2)	0 (-3)		52 (+5)	0	9 (+3)
1989				6 (+3)	49 (-3)		12 (+3)
1994				5 (-1)	37 (-12)	2 (+2)	24 (+12)
1998				11 (+6)	45 (+8)	5 (+3)	14 (-10)
2002				10 (-1)	23 (-22)	9 (+4)	7 (-7)
2003				8 (-2)	42 (+19)	9 (-)	6 (-1)
2006				7 (-1)	33 (-9)	25 (+16)	3 (-3)

1981 : socialisten verliezen veel meer dan klein links wint – D66 wint

1982 : klein links status quo – lichte winst socialisten – D66 verliest zwaar

1986 : winst socialisten ten koste van klein links – D66 herstelt

1989 : eerste deelname kartel Groen Links ten koste van de socialisten – vooruitgang D66

1994 : groenen en socialisten verliezen samen (aan D66), eerste doorbraak SP compenseert dit nauwelijks

1998 : groenen, PVDA én SP winnen alle drie (ten koste van D66)

2002 : Socialisten en D66 verliezen fors (worden gehalveerd), groenen een beetje, SP compenseert dit in zeer beperkte mate – grote winst naar Lijst Fortuyn en CDA

2003 : Socialisten herstellen fors – gaat nauwelijks ten koste van groenen of SP, wel ten koste van LPF

2006 : Forse winst voor SP (maar ook Groep Wilders) : meer dan het verlies van groenen en socialisten en D66

In Nederland wordt het verlies van de PVDA in 2006 meer dan gecompenseerd door de SP van Jan Marynissen. M.a.w. er is ook communicatie met kiezers die traditioneel niet progressief stemmen. Het politiek bereik van progressief Nederland is door het verschijnen van SP op het politieke toneel groter geworden. Dat blijkt uit volgende berekening:

Progressieve zetels in 2003 : 42 (PVDA) + 9 (SP) + 8 (Groen Links) = 59

Progressieve zetels in 2006 : 32 (PVDA) + 26 (SP) + 7 (Groen Links) = 65

Resultaat : + 6

Dat blijft zo als we ook D66 meenemen:

Progressieve zetels in 2003 : 42 (PVDA) + 9 (SP) + 8 (Groen Links) + 6 (D66) = 65

Progressieve zetels in 2006 : 32 (PVDA) + 26 (SP) + 7 (Groen Links) + 3 (D66) = 68

Resultaat : + 3

België

Zowel in de Vlaamse als de Franstalige kieskring blijkt ook in België de regel van exclusief communicerende vaten tussen progressieve partijen meer niet dan wel op te gaan. Zelfs de intrede van de Groenen in het parlement in 1981 ging niet ten koste van de socialisten. Het jaar 2003 is een notoire uitzondering: dan worden de Groenen weggevaagd en profiteren de socialisten daar sterk van. Rood en Groen kunnen fors winst boeken in een situatie waarin ze samen in de oppositie zitten (zie uitslag 1985: na de periode Martens - Gol).

Jaar/partij	Agalev >> Groen!	BSP >> SP >> SP.A/ Spirit	ECOLO	PSB >> PS
1981	2 (+2)	26 (-)	2 (+2)	35 (+4)
1985	4 (+2)	32 (+6)	5 (+3)	35 (-)
1987	6 (+2)	32 (-)	3 (-2)	40 (+5)
1991	7 (+1)	28 (-4)	10 (+7)	35 (-5)
1995	5 (-2)	20 (-8)	6 (-4)	21 (-9)
1999	9 (+4)	14 (-6)	11 (+5)	19 (-2)
2003	0 (-9)	23 (+9)	4 (-7)	25 (+6)
2007	4 (+4)	14 (-9)	8 (+4)	20 (-5)

1981 : rood en groen gaan samen vooruit (alleen Vlaamse socialisten blijven status quo)

1985 : rood en groen gaan samen vooruit (alleen franstalige socialisten blijven status quo)

1987 : Vlaamse groenen vooruit, franstalige groenen achteruit, socialisten blijven hangen in Vlaanderen, franstalige socialisten winnen

1991 : Vlaamse socialisten verliezen meer dan kleine winst groenen – franstalige groenen winnen meer dan verlies socialisten

1995 : groenen en socialisten verliezen samen

1999 : groenen winnen en socialisten verliezen (dioxinecrisis) : maar niet in verhouding: vlaamse socialisten verliezen meer dan groenen winnen – Waalse groenen winnen meer dan socialisten verliezen

2003 : het kartel SP.A-Spirit wint fors, Agalev gaat kopje onder.

2007 : Vlaamse Groenen heroveren vier zetels, de andere gaan verloren aan andere partijen – franstalige groenen heroveren vier zetels, maar ook hier gaat één socialistische zetel extra verloren aan derden.

Van de acht nationale verkiezingen is er slechts één waarbij er ter linkerzijde duidelijk sprake is van zuiver communicerende vaten. Namelijk in 2003. De Groenen werden er het slachtoffer van. In alle andere verkiezingen gaat dit principe maar gedeeltelijk op.

ISPO – onderzoeken³: evenmin een éénduidig beeld

Zetelverschuivingen geven uiteraard een eerder rudimentair beeld dan echte stemmenverschuivingen. Het voordeel is wel dat zetelverschuivingen onbetwistbaar en politiek ook bijzonder relevant zijn (zelfs als ze onderliggende bewegingen maskeren).

De onderzoekers van het ISPO spanden zich de voorbije jaren in om nauwkeuriger zicht te krijgen op verschuivingen van kiezers tussen partijen. Volgens hun bevindingen verloor Agalev in 1995 25.000 kiezers aan de SP. Agalev betaalde toen cynischerwijze een verlate prijs voor de Agusta-affaire door een succesvolle ‘SP is nodig’-campagne. In de dioxineverkiezingen van 1999 maakten 58.000 socialistische kiezers de overstap van SP naar Agalev en 9.000 mensen stapten over van Agalev naar SP: de netto winst van Agalev bedroeg 47.000 kiezers.

Bij beide verkiezingen trad er dus een groot verloop op tussen beide partijen. Maar tegelijk was er ook een belangrijke uitwisseling met andere partijen. Waardoor de theorie van de exclusieve communicerende vaten sterk dient gerelativeerd te worden. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat Agalev in 1995 ook 16.000 kiezers verloor aan de CVP en dat Agalev in 1999 een “netto winst” boekte t.a.v. de CVP van maar liefst 40.000 kiezers (dus bijna evenveel als t.a.v. de SP). Daarnaast overtuigde Agalev in 1999 ook 21.000 kiezers die vroeger blanco of ongeldig stemden, 15.000 kiezers van de VU en 7000 kiezers van de VLD.

In 2003 kan wel gesproken worden van communicerende vaten langs links. Het boek *De Kiezer onderzocht* van Swyngedouw en Billiet⁴ leverde het cijfermateriaal. “Winst voor groen, is verlies voor rood en vice versa” laat Walter Pauli blokletteren in *De Morgen* van 16 maart 2007. Agalev verloor in 2003 maar liefst 264.000 kiezers. 197.000 kiezers (of 75 %) stapten over van Agalev naar het kartel SP.A-Spirit.

Bij de Vlaamse verkiezingen in 2004 haalde Groen! 104.000 stemmen terug van de SP.A; de netto -winst was 90.000 stemmen t.o.v. SP.A.

De conclusie van Billiet en Swyngedouw: “De algemene vaststelling blijft dat SP.A-Spirit de voornaamste concurrent van Groen! is en blijft. Of hoe het electorale fortuin van de ene progressieve partij het electorale verlies van de andere progressieve partij vormt” De conclusie van Pauli: “SP.A-Spirit en Groen! hebben hetzelfde electoraat.”

De overlapping in 2003 en 2004 is dus groot. Maar of dat de algemene regel is, valt te betwijfelen. Feiten die niet kloppen, werden makkelijkheidshalve onder de mat geveegd. Bijvoorbeeld het feit dat SP.A-Spirit in 2004 zo maar even 63.000 stemmen

verloor aan het Vlaams Belang. Ook toen lekte het vat dus al aan twee kanten... Maar daar werd zedig over gezwegen. De SP.A zette in 2007 alles in op het blokkeren van de communicatie ter linkerzijde. Progressief Vlaanderen betaalde daarvoor een bijzonder zware prijs.

Eén plus Eén is Drie : progressieve partijen halen apart meer stemmen

In sommige nationale verkiezingen blijkt dat progressieve partijen elkaar geen vliegen hoeven af te vangen, maar integendeel het bereik aan progressieve stemmen fors kunnen doen toenemen en samen fors kunnen winnen (bv. België, 1985 - Nederland, 1998 – Duitsland, 1994).

Bij gemeenteraadsverkiezingen blijkt dit soms nog duidelijker. Drie recente voorbeelden: Amsterdam (2006), Gent (2006), Berlijn (2006) :

Amsterdam 2006	PVDA	Groen Links	SP
	20 (+5)	7 (+1)	6 (+2)

Gent 2006	SP.A/Spirit	Groen!
	17 (+3)	6 (+2)

Iets minder duidelijk was de situatie in Berlijn :

Berlijn 2006	SPD	Grünen	Linke - PDS
	53 (+9)	23 (+9)	23 (-10)

Bij de recente federale verkiezingen in België doet dit verschijnsel zich ook voor in de steden, althans als we dit maal naar de percentages van behaalde stemmen kijken:

resultaat kanton Antwerpen 2003 : 24,8 % (SP.A/Spirit) + 5,2 % (Agalev) = 30%

resultaat kanton Antwerpen 2007 : 23,5% (SP.A/Spirit) + 8,7% (Groen!) = 32,2% : + 2,2%

resultaat kanton Gent 2003 : 23,9 % (SP.A/spirit) + 8,5 % (Agalev) = 32,4%

resultaat kanton Gent 2007 : 21,2% (SP.A/Spirit) + 13% (Groen!) = 34,2% : + 1,8%

Besluit : éénduidige fixatie op communicerende vaten ter linker zijde houdt grote risico's in

Meerdere progressieve partijen die apart van elkaar opkomen, kunnen juist het kiezersbereik van de progressieve zijde fors verruimen. Strategieën waarbij progressieve partijen elkaar actief bekampen, kunnen integendeel leiden tot een stelselmatige verzwakking van het progressieve kamp.

De klassieke theorie van de communicerende vaten ter linkerzijde klopt voor een deel, maar voor een belangrijk deel ook niet. Een éézijdig beeld is misleidend. Ook aan de rechterzijde van het politieke spectrum zal allicht een soortgelijke analyse gemaakt kunnen worden. Het is dus niet zo dat verschillende progressieve (of conservatieve) partijen steeds vooral winnen of verliezen t.o.v. elkaar en elkaar dus verzwakken. Meerdere progressieve partijen die apart van elkaar opkomen, kunnen juist het kiezersbereik van de progressieve zijde fors verruimen. Strategieën

waarbij progressieve partijen elkaar actief bekampen, kunnen integendeel leiden tot een stelselmatige verzwakking van het progressieve kamp.

De keuzes die de partijstrategen de komende maanden maken, zullen bepalend zijn voor het politieke landschap in Vlaanderen. Als SP.A of Groen! vooral mekaar als vijand blijven opvoeren, dreigen ze samen fors in te boeten aan kiezersbereik. De geschiedenis leert anderzijds dat alle progressieve partijen – zeker in de oppositie – kunnen winnen door elk sterk uit te komen voor het eigen project.

BIO

Johan Malcorps is lid van de politieke cel van Groen! en redactielid van Oikos.

EINDNOTEN

- 1 Progressief Vlaanderen : hiermee verstaan we dan de partijen die klassiek ter linkerkant gesitueerd worden: SP.A-Spirit, Groen! en de klein linkse formaties. ACW is geen aparte partij. VLD kan cultuur-ethisch progressief zijn, op socio-economisch vlak is dat niet zo.
- 2 Volgens de Vlaamse Regionale Indicatoren 2007 liggen de Vlamingen veel minder wakker van milieuproblemen in 2006 dan in 2003. Milieuvervuiling komt op de 8ste plaats van de top van maatschappelijke problemen, in 2000 was het nog nr. 1. 25,6% van de mensen vindt het een ernstig probleem in 2006, in 2000 was dat nog 40%
- 3 Swyngedouw, M en Jacobs D. (2003), Het falen van Agalev bij de verkiezingen van 2003, *Samenleving en Politiek*, 10 (7), 30-39
- 4 Marc Swyngedouw, Jaak Billiet en Bart Goeminne (red.), *De Kiezer Onderzocht*, Universitaire Pers Leuven, 2007 318 pagina's.